

Булар пайғамбар с.а.в.нинг қуйидаги ҳадисларига биноандир:

لَا أَقْبَلُ سِوَهُ لِي لَعَلَّ يَصِلَ إِلَيَّ بِنِجَاتٍ - عَنْ هَلَالِ بْنِ يَزِيدٍ - عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِذْ قَالَ: مَنْ جَاءَ بِإِحْسَانٍ وَتَوَقَّافٍ لِي لَعَلَّ يَصِلَ إِلَيَّ بِنِجَاتٍ - عَنْ هَلَالِ بْنِ يَزِيدٍ - عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - إِذْ قَالَ: مَنْ جَاءَ بِإِحْسَانٍ وَتَوَقَّافٍ لِي لَعَلَّ يَصِلَ إِلَيَّ بِنِجَاتٍ

Яъни, “Аёл киши тўрт (нарсаси) учун никоҳга олинади: моли учун, ҳасаби учун, жамоли учун ва дини учун. Сен диндорини ихтёр қил, (ундай қилмасанг, фақирликнинг шиддатидан) қўлинг тупроққа ёпишиб қолсин” муттафақун алайҳ.

3. Меҳрибон ва раҳимли бўлсин.

4. Бикр бўлмоқлиги мустаҳабдир. (Яъни, ҳали турмушга чиқмаган)

5. Хусн-жамолли, итоаткор, омонатдор, бўлмоқлиги мустаҳабдир.

Аҳмад ибн Ҳанбал р.а. таҳриж қилган ҳадисда қуйидагича келган:

رَظَنَ إِذْ هُوَ رَسَاتٌ يَلِي: لَأَقْرَبُ رِيَّخَ عَاسِنَ لَأَيَّ هَلَالِ لُؤْسَرِ أَيَّ لِي قِي: لَأَقْرَبُ رِيَّ رُهُ بِي بَأْنَعِ دَمَحُ أَوْ حَرَجُ أَوْ هَلَامُ وَهُوَ سَفَنُ يَفِي هُورَكِّي أَمِي فُ هُفَلِ أَلِ وَرَمَّ أَلِ إِذْ هُوَ عِي طُتَ وَ

Абу Ҳурайра р.а.дан. Ё Расулаллоҳ, аёлларнинг қайсиси яхшироқдир, дейилди. “Қачон (эри унга) назар солса, хурсанд қиладиган, қачон буюрса, итоат қиладиган ва ўз нафси ва эрининг молида эри хуш кўрмаган нарсаларда унга хилоф қилмайдигани”, дедилар.

6. Пайғамбар с.а.в. тарғиб қилганига кўра эрига муҳаббатли, кўп туғадиган бўлиши мустаҳабдир.

7. Аъзолари айб ва нуқсонлардан саломат бўлмоғи мустаҳабдир.

Набий с.а.в. шундай деганлар:

دَسَّ أَلَانِمَ كَرَارِفِ مَوْذَجَ مَلَانِمَ رَفُ: لُؤْقِي هَلَالِ لُؤْسَرِ تَعَمَسَ: لَأَقْرَبُ رِيَّ رُهُ بِي بَأْنَعِ دَمَحُ أَوْ حَرَجُ أَوْ

Абу Ҳурайра р.а.дан. Расулаллоҳ с.а.в.нинг “Моховдан арслондан қочгандек қочгин”, деб айтаётганини эшитдим, деди. Аҳмад ибн Ҳанбал р.а. таҳриж қилган.

Турмушга чиқишга танланадиган эрнинг сифатлари

Савол:

Аёл киши турмуш қуриши учун ихтиёр қилаётганда эрнинг қайси сифатларига эътибор бериши лозим?

Жавоб: Қуйидаги сифатларига.

1. Диндор бўлсин. Бу қуйидаги оятга биноандир:

مُكَبِّعًا وَلَا وَكْرًا شُمْ مٌ نَمٌ رِي خٌ نَمٌ وَمٌ دُبَعًا وَلَا

Яъни, “Зеро, ҳур мушрикдан имонли қул яхшироқдир, гарчи у (мушрик) сизларга ёқимли туюлса ҳам”. Бақара-221

2. Қуръондан маълум миқдор ёдлаган бўлсин. Саҳиҳайнда Пайғамбар с.а.в. саҳобалардан бирини Қуръондан ёдлаган нарсаси билан уйлантирганликлари нақл қилинган.

3. Оила нафақсини таъминлашга ва эр-хотин ўртасидаги бўладиган муомалага қудрати етадиган бўлсин. Чунки Пайғамбар с.а.в. ёш йигитлардан никоҳнинг ушбу нарсаларига қудрати етганларини никоҳга тарғиб қилар эдилар. Фотима бинти Қайс Набий с.а.в.дан ўзига келган совчилардан қайси бирига турмушга чиқишни маслаҳат сўраб келганларида, Набий с.а.в. Муовия ҳақида: “Аммо Муовия камбағалдир, унинг моли йўқ”, деб жавоб берганлар. Бу Аллоҳ таолонинг ушбу оятига хилоф бўлмайди.

مُونٌ غِيءَ اَرْقُفِ اُونُوكَيِ نِ اِنْمُ كِئَامِ اُوْمُ كِدَابِعِ نَمَنَ حِلْ اَصْلِ اَوْمُ كِنَمِ مِ اَيِّ اَلِ اَوْحُ كِنَاوِ
مِ يَلَعُ عَسَاوُ لَلِ اَوِ وِلْ صَفِ نَمُ لَلِ

Яъни, “Ўз ораларингиздаги тул (эркак ва аёл)ларни ҳамда қул ва чўриларингиздан яроқлиларини уйлантиринглар. Агар (улар) камбағал бўлсалар, Аллоҳ уларни ўз фазли билан бойитур. Аллоҳ (фазлу карами) кенг ва билувчи зотдир.” Нур-32

Шубҳа йўқки, агар диндорлик сифати бошқа сифатлар билан қарама қарши келса, албатта диндорлик муқаддам бўлади. Лекин бу ерда гап дин жиҳатидан тенг бўлган икки шахс ўртасидаги афзаллик ҳақида кетмоқда.

4. Аёлларга нисбатан мулойим бўлсин. Чунки мазкур аёл яъни, Фотима бинти Қайс Набий с.а.в.дан ўзига келган совчилардан қайси бирига

турмушга чиқишни маслаҳат сўраб келганларида, Набий с.а.в. Абу Жаҳм ҳақида: “Аммо Абу Жаҳм, у таёғини елкасидан қўймайдиган киши, сен Усомага турмушга чиқгин”, дедилар.

5. Аёл киши уни кўрганда қувонадиган бўлсин. Ўрталарида нафратланиш рўй бермасин, ҳаётдан нолишига, куфрона неъмат қилиб қўйишига сабаб бўладиган бўлмасин.

6. Мазкур эр аёлнинг куфу’, яъни тенги бўлсин, токи ўрталарида нафрат ва эрга нисбатан бош кўтариш вужудга келмасин. Чунки Аллоҳ таоло шундай дейди:

نَمُؤُقِفَنَّا أَمَبَوِضْغَبَ لَعَلَّعْمُؤَضْغَبُؤَلَلَلْ لَّضَفَ أَمَبِءَاسْنَلَا لَعَلَّعَنْؤُمُؤُقُؤَلَّؤَلَلَا
مُؤَلَّؤَمُؤُؤُ

Яъни, “Аллоҳ баъзиларини баъзиларидан устун қилгани ва молларидан сарфлаганлари учун эркаклар аёлларга раҳбардирлар.” Нисо-34

Ушбу оятга биноан эрнинг раҳбалиги икки нарса биландир.

Бири: Жибиллий (Яъни, табиий) нарса. Бу Аллоҳ таоло эркак кишиларга яралишида хослаб қўйган нарсалар. Ақл жиҳатидан устун қилиб яратганки оилани бошқара олсин, жисмонан бақувват қилиб яратганки, оилани ҳимоя қила олсин ва ҳақозолар...

Иккинчиси: Ташқи, табиий бўлмаган нарса. Бу мол-мулкдан нафақа қилмоқликдир. (Яъни, маҳр ва бошқа оилавий таъминотлар.) Мана шу икки нарса билан эрнинг раҳбарлиги рўёбга чиқади ва мукамал бўлади. Агар бу иккисидан бирида камчилик бўлса раҳбарликда ва оила бошқаришда тартибсизлик вужудга келади.

Агар оиланинг таъминотини аёл киши таъминласа, унинг ҳам раҳбарликда насибаси бўлади ва кўп ҳолларда оилавий мушкилотларга сабаб бўлади.

Масалан: Бир аёл киши касалхонанинг раҳбари. У мазкур касалхонанинг оддий бир ходимига турмушга чиқса, (шубҳасиз бундай турмуш қуриш шариатимизда ҳалолдир) кўпинча бундай аёлларда эрига нисбатан бош кўтариш, ёқтирмаслик ва устунликни талаб қилиш пайдо бўлади.

7. Вояга етган ёш қиз ўзи учун муносиб ёшдаги, ўта ёши катта бўлмаган, унинг барча эҳтиёжини қондира оладиган, иффатини сақлайдиган кишини танласин.

Буни ҳамма ҳолатларга бирдек қайд қилиб бўлмайди, чунки баъзи ёши катта кишиларда ёш йигитнинг қуввати бўлиши ҳам мумкин.

8. Ўзи учун айбу-нуқсонни бўлмаган, аъзолари саломат кишини танласин. Чунки Пайғамбар с.а.в. шундай деганлар:

دَسَّ أَلَمَ كَرَّارٍ مُؤَدِّجٍ مَلَمٌ رَفٌ لُؤْقِي هَلَلٌ لُؤْسَرٌ تَعْمَسُ لَأَقَ عَزِيْرُهُ بَأَبْ أَع
دمأه جأ

Абу Ҳурайра р.а.дан. Расулуллоҳ с.а.в.нинг “Моховдан арслондан қочгандек қочгин”, деб айтаётганини эшитдим, деди. Аҳмад ибн Ҳанбал р.а. тахриж қилган.

9. Бепушт бўлмаган кишига турмушга чиқиш ҳам мустаҳабдир. Чунки шариатимиз фарзандларни кўпайтиришга тарғиб қилади.

Сидиқметов Қудратуллоҳ,

“Кўкалдош” ислом билим юрти мударриси,

“Аҳмаджон қори” жомеъ масжиди имом хатиби.